

SPRÁVA

o mimoriadnom zhoršení vôd na Slovensku v roku 2017

Slovenská inšpekcia životného prostredia, útvar inšpekcie ochrany vôd (ďalej len „inšpekcia“) je podľa zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „vodný zákon“) odborný kontrolný orgán prostredníctvom, ktorého Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky vykonáva hlavný vodoochranný dozor vo veciach ochrany vôd. Inšpekcia preberá aj hlásenie o mimoriadnych zhoršeniach kvality vôd alebo mimoriadnych ohrozeniach kvality vôd (ďalej len „MZV“) od pôvodcov a od toho, kto zistí príznaky MZV a prostredníctvom miestne príslušných odborov inšpekcie ochrany vôd (ďalej len „OIOV“) riadi práce pri jeho riešení a je oprávnená vyžadovať spoluprácu a vydávať pôvodcovi príkazy na vykonanie opatrení na zneškodnenie MZV a odstránenie jeho škodlivých následkov.

V roku 2017 OIOV na základe prijatých hlásení zaevidovali 187 oznámení o MZV, pričom v 76 prípadoch sa šetrením nezistilo naplnenie znakov MZV podľa § 41 ods. 1 vodného zákona a preto boli vyradené z evidencie. Zo 111 udalostí, ktoré naplnili znaky MZV sa v 43 prípadoch MZV prejavilo na povrchových vodách a v 68 prípadoch boli znečistené alebo ohrozené podzemné vody.

Prehľad o počte nahlásených udalostí za rok 2017, evidovaných inšpekciou v členení podľa jednotlivých OIOV, je uvedený v tabuľke č. 1.

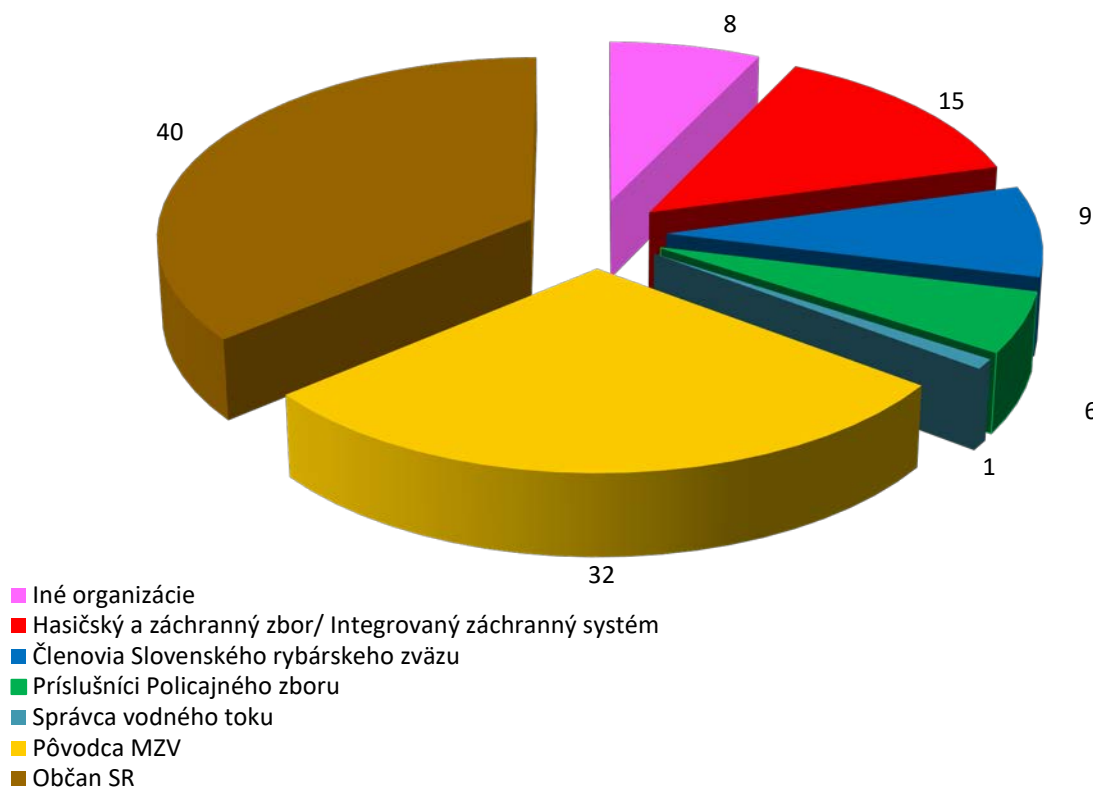
Tabuľka č. 1

OIOV	Počet MZV		Mimoriadne zhoršenie vôd (MZV)					
			Povrchové vody			Podzemné vody		
	Ohlásené	Naplnili znaky	Celkový počet	Vodárenské toky	Hraničné toky	Celkový počet	Znečistené	Ohrozené
BA	50	28	11	0	1	17	0	17
NR	13	11	5	0	0	6	0	6
BB	50	30	11	0	0	19	0	19
ZA	33	20	10	0	0	10	0	10
KE	41	22	6	0	0	16	0	1+
spolu	187	111	43	0	1	68	0	68

Z celkového počtu evidovaných MZV (111) možno konštatovať, že MZV zistili predovšetkým občania SR a to v 40 prípadoch (36 %). Celkový prehľad o tom, kto zistil MZV je uvedený v grafe č. 1.

Graf č. 1.

Kto zistil MZV v roku 2017

Prehľad časových relácií hlásenia vzniknutých resp. zistených MZV na inšpekciu v členení podľa jednotlivých OIOV, je uvedený v tabuľke č. 2.

Tabuľka č. 2

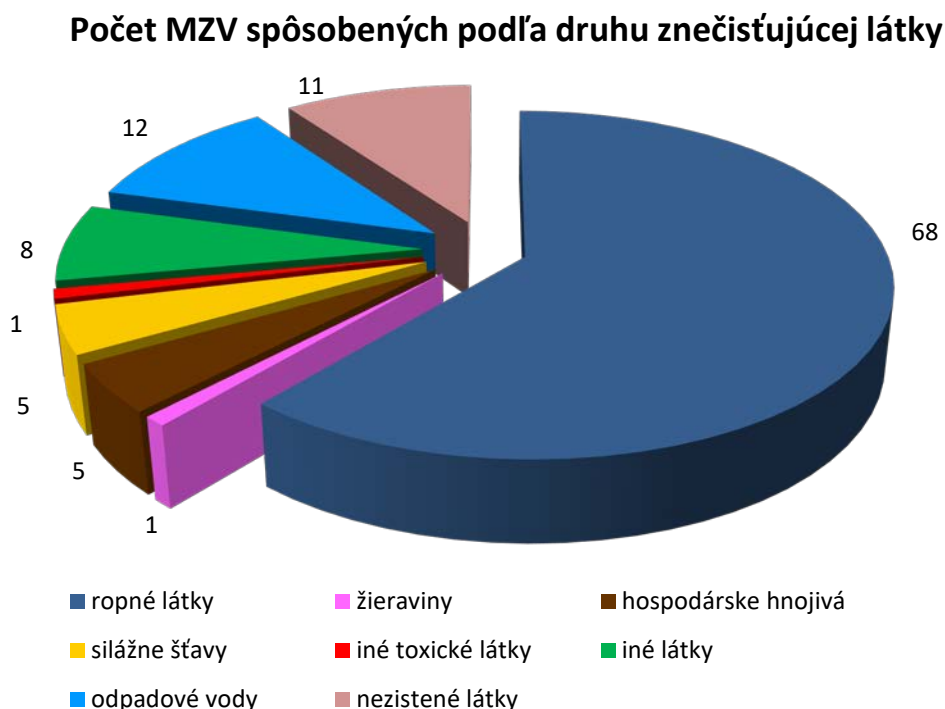
Časové relácie ohlasovania MZV na SIŽP					
	do 2 hodín	do 6 hodín	do 12 hod.	do 24 hod.	po 24 hod.
BA	23	3	2	0	0
NR	11	0	0	0	0
BB	17	4	3	4	2
ZA	16	2	0	1	1
KE	9	6	4	1	2
Spolu	76	15	9	6	5
%	68,5	13,5	8,1	5,4	4,5

V roku 2017 z celkového počtu MZV (111) boli v 91 prípadoch (81,9 %) zistení pôvodcovia MZV. Úspešnosť zistených pôvodcov MZV úzko súvisí so včasným ohlasovaním MZV. Hlavnou príčinou nezistenia pôvodcu MZV je najmä oneskorené ohlásenie MZV, t.j. po

viac ako 6 hodínach od jeho vzniku (v roku 2017 to bolo 20 prípadov MZV), prípadne zatajovanie jeho vzniku zo strany pôvodcu.

Prehľad o znečisťujúcich látkach, ktoré v roku 2017 spôsobili MZV je uvedený v grafe č. 2.

Graf č. 2.

Na vzniku MZV sa aj v roku 2017 v najväčšej miere podieľali ropné látky a to až v 68 prípadoch, čo predstavuje 61,3 %. Ďalšou významnou skupinou, ktoré sa podieľali na vzniku MZV boli odpadové vody a to ich vypúšťanie do povrchových resp. podzemných vôd bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy. Takéto MZV boli evidované v 12 prípadoch, čo predstavuje 10,8 %.

Ďalej riešením MZV možno konštatovať, že v roku 2017 najväčší podiel na vzniku MZV bol spôsobený dopravou a prepravou znečisťujúcich látok 32 (28,8 %), z toho v rámci automobilovej dopravy a prepravy bolo spôsobených 29 MZV a v železničnej preprave 3 MZV. V rámci automobilovej dopravy a prepravy (29 MZV) 14 MZV spôsobili slovenskí dopravcovia a prepravcovia a 15 MZV spôsobili zahraniční dopravcovia a prepravcovia. V súvislosti s dopravnými nehodami dochádza hlavne k únikom pohonných látok a prevádzkových kvapalín – ropných látok (motorová nafta, olej a pod.), ktoré sú podľa vodného zákona znečisťujúce látky, na pozemné komunikáciu, t.j. cestné teleso a jeho súčasti napr. priekopy, rigoly, násypy, zárezy do svahov a pod., pričom tieto znečisťujúce látky vnikli do prostredia súvisiaceho s povrchovou vodou alebo podzemnou vodou a následne spôsobili MZV.

Ďalším významným faktorom vzniku MZV bol v roku 2017 nevyhovujúci technický stav zariadenia alebo objektu, v ktorom sa zaobchádzalo so znečisťujúcimi látkami, t.j. nedostatočná údržba, nevhodné technické riešenie, nedostatočná kapacita skladovacieho

objektu a havarijnej nádrže, čo predstavovalo z celkového počtu 111 MZV 16 prípadov (14,4 %). Ďalšou príčinou je ľudský faktor, ktorý sa podieľal na vzniku 14 MZV (12,6%). Na vzniku 12 MZV (10,8%) sa podieľala mimoriadna udalosť (požiar, výbuch, poveternostné podmienky). 11 MZV bolo spôsobené inou príčinou a 8 vzniklo v dôsledku krádeže. 1 MZV vzniklo mimo územia SR.

V roku 2017 z celkového počtu riešených MZV (111) bolo v 12 prípadoch MZV zistený úhyn rýb, čo predstavovalo (10,8 %). V rámci riešenia MZV v roku 2017 z celkového počtu MZV (111) v 17 (15,3%) prípadoch nebola zistená príčina MZV.

V roku 2017 bolo na vodnom toku Dunaj zaevidované jedno MZV, zo dňa 21.02.2017, ku ktorému došlo na vodnom toku Dunaj, r.km. 1767, ktoré sa prejavilo škvrnami ropného pôvodu na hladine vodného toku Dunaj v k.ú. Komárno. Predmetné znečistenie bolo zasahujúcimi príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru (ďalej len „HaZZ“) Komárno pomocou biodegradačného prípravku a taktiež vplyvom hydrodynamických a akumulčných schopností vodného toku Dunaja odstránené. Hladina vodného toku ostala čistá, bez vizuálneho znečistenia, bez zápachu a nehrozilo ďalšie bezprostredné ohrozenie kvality vôd v toku Dunaj.

Inšpekcia v rámci plnenia úlohy Slovenskej republiky podľa § 62 ods. 8 vodného zákona zabezpečuje prevádzkovanie Medzinárodného varovného strediska Slovenskej republiky v súlade s dohovorom o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja (Medzinárodná komisia na ochranu rieky Dunaj – ICPDR so sídlom vo Viedni, základné medzinárodné varovné stredisko PIAC 04 SLOVAKIA).

Na základe prevádzkovania tohto systému sa inšpekcia v roku 2017 zúčastnila dvoch testovaní v rámci AEWS. V dňoch 04. - 05. apríla 2017 sa počas 9. stretnutia členov expertnej skupiny APC EG v Belehrade uskutočnilo spoločné testovanie AEWS 2.0, ktoré bolo zamerané na preverenie funkčnosti Medzinárodného systému včasného varovania v povodí Dunaja a spoluprácu základných medzinárodných varovných stredísk v celom povodí Dunaja (PIAC), pri prípadnom vzniku „havárie“ na vodnom toku medzinárodného významu. Druhé testovanie AEWS 2.0 sa uskutočnilo dňa 07. novembra 2017 v ranných hodinách pracovného dňa. Toto testovanie nebolo vopred oznámené a jeho cieľom bolo preverenie funkčnosti systému AEWS, rýchlosti reakcie jednotlivých medzinárodných varovných stredísk v celom povodí Dunaja ako aj základné používanie uvedeného systému. Obidve testovania boli koordinované sekretariátom Medzinárodnej komisie na ochranu rieky Dunaj – ICPDR so sídlom vo Viedni.

Inšpekcia v rámci riešenia MZV je podľa § 41 ods. 10 vodného zákona oprávnená vyžadovať spoluprácu orgánov štátnej správy, pôvodcu ak je známy, správcu vodného toku, záchranných zložiek integrovaného záchranného systému, ako aj iných právnických osôb a fyzických osôb. V rámci tejto spolupráce môže inšpekcia ustanoviť z týchto zástupcov aj pracovnú skupinu. V roku 2017 z celkového počtu 111 evidovaných MZV inšpekcia požiadala o spoluprácu pri riešení MZV resp. ustanovil pracovnú skupinu v 83 prípadoch.

Pri riešení MZV v prípade, že bol zistený pôvodca MZV, inšpekcia príkazy pôvodcom MZV vydávala ústne a následne tieto príkazy boli zaznamenané vo výstupných dokumentoch z riešenia MZV. Predmetné príkazy boli následne kontrolované inšpekciou v rámci zasadania pracovných skupín. V roku 2017 v správnom konaní rozhodnutím inšpekcia nevydala pôvodcom MZV žiadne opatrenia na odstránenie škodlivých následkov MZV.

Spolupráca orgánov a organizácií zúčastňujúcich sa riešenia MZV v roku 2017 bola na dobrej úrovni. Spolupracujúce subjekty rešpektujú požiadavky inšpekcie. Spolupráca so zástupcami HaZZ a Policajným zborom Slovenskej republiky sa využíva najmä pri MZV vzniknutých v súvislosti s dopravnými nehodami a úmyselným poškodením zariadení, pri ktorom dochádza k úniku znečisťujúcich látok. Osobitne treba vyzdvihnúť spoluprácu s HaZZ, ktorého príslušníci spolupracujú s inšpekciou pri riešení takmer každého MZV spojeného s únikom znečisťujúcich látok a pri odstraňovaní škodlivých následkov MZV poskytujú významnú technickú pomoc.

V roku 2017 bola spolupráca na veľmi dobrej úrovni aj so správcom vodných tokov – Slovenským vodohospodárskym podnikom, š.p., Banská Štiavnica a jeho odštepnými závodmi, ktorí sa zúčastnili riešenia MZV, ako aj vykonávali odbery a rozborý vzoriek vôd.

Pri úhynoch rýb (ryby sú všetky vodné stavovce dýchajúce žiabrami - kruhoústnice, drsnokožce, lúčoplutvovce, vodné mäkkýše, kôrovce a iné planktonické či bentické bezstavovce žijúce vo vodách) spolupracujú s inšpekciou aj s miestne príslušné Regionálne veterinárne a potravinové správy, ktoré zabezpečujú odber a prepravu odobratého materiálu do laboratória na analýzy.

V rámci riešenia MZV iba v 2 prípadoch nebol zistený pôvodca a preto práce na bezprostredné zneškodnenie a odstránenie škodlivých následkov MZV boli hradené z finančných prostriedkov Environmentálneho fondu. V roku 2017 bolo takto uhradených 15 678,08 eur.

Pri MZV bolo pôvodcom MZV na základe preukázania príčinnej súvislosti s prevádzkovaním ich zariadenia v čase, keď došlo k MZV uložený sankčný postih podľa vodného zákona. Do 31.12.2017 bolo v správnom konaní pôvodcom MZV uložených 23 pokút v celkovej výške 31 800 eur. Ďalšie pokuty za spôsobené MZV v roku 2017 budú v správnom konaní uložené v roku 2018.

Zo závažnejších MZV, ktoré zaevidovala inšpekcia v roku 2017 možno uviesť nasledovné MZV:

1. Znečistenie vodnej plochy Zlaté piesky v Bratislave

Znečistenie vodnej plochy Zlaté piesky v meste Bratislava bolo ohlásené na OIOV Bratislava dňa 10.08.2017 o 11:05 h. Krajským operačným strediskom HaZZ Bratislava. MZV sa prejavilo znečistením vody v časti vodnej plochy Zlaté piesky v dôsledku úniku farby („striebrenky - hliníkový náter – disperzia kremičitanu sodného, žiaruvzdorných anorganických plnív, organických prísad a hliníkového prášku“) z poškodeného suda, ktorý do jazera hodil neznámy pôvodca (obrázok č. 1 a č. 2). Predmetné MZV šetril aj Policajný zbor SR, pričom nezistil pôvodcu.

Z riešenia tohto MZV vyplynulo, že pri jeho zneškodňovaní a odstraňovaní škodlivých následkov sa odstránilo:

- 14,92 t kontaminovanej zeminy obsahujúcej znečisťujúce látky, ktoré boli zneškodnené v stredisku Hydropolu v Čiernom Majeri.
- 2,44 t kontaminovanej podzemnej a povrchovej vody obsahujúcej znečisťujúce látky, ktoré boli zneškodnené v ČOV Duslo Šála.

- 120 kg striebrenky, ktorá bola zneškodnená v spaľovni nebezpečného odpadu v Duslo Šaľa.

Po odstránení znečistených zemín, znečistenej podzemnej vody a znečistenej vody z jazera sa lokalita v mieste vzniku MZV uviedla do pôvodného stavu – výkop bol zavezený čistým štrkom.

Obr. č.1

Obr. č. 2

Práce na bezprostredné zneškodnenie a odstránenie škodlivých následkov MZV v lokalite vodnej plochy Zlaté piesky v meste Bratislave boli hradené z finančných prostriedkov Environmentálneho fondu, nakoľko nebol zistený pôvodca MZV a to v celkovej výške 15 537,68 eur.

2. Únik motorovej nafty z automobilovej cisterny (diaľnica D1 – Gôtovanská zátoka)

Znečistenie vodnej plochy na vodnom diele Liptovská Mara (ďalej „*VD Liptovská Mara*“) bolo na OIOV Žilina ohlásené Krajským operačným stredisko HaZZ v Žiline, dňa 10.05.2017 o 05:40 h. MZV bolo spôsobné dopravnou nehodou troch nákladných motorových vozidiel na diaľnici D1, km 264,00 v smere Ivachnová - Liptovský Mikuláš, pri ktorej došlo k úniku motorovej nafty z jednej sekcie cisternového vozidla, v ktorej bolo prepravovaných 7 m³ motorovej nafty. Motorová nafta - znečisťujúca látka (ďalej „*ZL*“) unikla na povrch diaľnice a následne cez stredový rigol a vpust' dažďovej kanalizácie na odvádzanie zrážkových vôd z diaľnice, priamo do VD Liptovská Mara v Gôtovanskej zátoka (obr. č. 3, č. 4 a č. 5).

Na mieste MZV zasahovala jednotka HaZZ Liptovský Mikuláš, ktorá v spolupráci s Národnou diaľničnou spoločnosťou stredisko správ a údržby Liptovský Mikuláš vykonala opatrenia na zabránenie šírenia znečistenia po povrchu diaľnice a to aplikáciou sorbčných materiálov a po identifikácii odtokového potrubia kanalizácie do VD Liptovská Mara bolo vykonané jeho uzatvorenie v poslednej šachte pred vyústením do VD Liptovská Mara kanalizačnou upchávkou a pritekajúce ZL boli z kanalizácie odčerpávané.

Okolo miesta vzniku MZV bolo na vodnej hladine VD Liptovská Mara celkovo osadených 700 m norných stien. Z hladiny VD Liptovská Mara sa separátorom odčerpávali ZL až do doby likvidácie fázy ropných látok na hladine vody. ZL, ktoré sa vyskytovali za nornými stenami vo forme škvŕn povrchového filmu, boli likvidované postrekom biodegradačným prípravkom Baktorol.

Obr. č. 3.

Obr. č. 4.

Obr. č. 5.

Náklady na odstránenie škodlivých následkov MZV hradil pôvodca MZV.

3. Únik motorovej nafty a benzínu z automobilovej cisterny (Veľké Dvorníky)

Dňa 27.07.2017 o 10:00 hod. bola na OIOV Bratislava operačným dôstojníkom Krajského riaditeľstva HaZZ v Trnave ohlásená havária nákladného motorového vozidla s cisternovým návesom na ceste III. triedy č. 1395, medzi Dunajskou Stredou a obcou Ohrady, v k.ú. Veľké Dvorníky. V čase vzniku MZV sa v predmetnej cisterne prepravovalo 10 000 litrov motorového benzínu a 20 000 litrov motorovej nafty (obr. č. 6, č. 7 a č. 8).

Vzhľadom k tomu, že pri MZV vzniklo na území, ktoré je vyhlásené za Chránenú vodohospodársku oblasť Žitný ostrov, bolo potrebné ihneď vykonať opatrenia na bezprostredné zneškodnenie a odstránenie škodlivých následkov MZV. Tieto opatrenia vykonal HaZZ Dunajská Streda a spoločnosť SOSTEAM SLOVAKIA, s. r. o., ktorá vykonala aplikáciu sorbentov. HaZZ Dunajská Streda realizovala odčerpávanie ropných látok z havarovaného vozidla, z ktorých bolo zachytených približne iba 1 300 litrov. Územie, ktoré bolo zasiahnuté a znečistené ropnými látkami predstavovalo plochu o rozmeroch 3 x 15 metrov.

Vzhľadom na to, že došlo k značnému úniku znečisťujúcich látok (ropných látok cca 28 000 l) do podlažia a časť znečistenia ropnými látkami zostala aj pod telesom vozovky bolo nutné vykonať sanačné práce v 2 etapách.

Prvá etapa spočívala v odkopaní kontaminovanej a znečistenej zeminy, pričom bolo odvezených 1 307,72 t znečistenej zeminy a 4,55 t znečistenej vody s voľnou fázou ropných látok.

Pre odstránenie zostávajúceho znečistenia pod telesom vozovky bola navrhnutá druhá etapa prác pozostávajúca zo sanácie podzemnej vody in situ.

Náklady na odstránenie škodlivých následkov MZV hradil pôvodca MZV.

Obr. č. 6

Obr. č. 7

Obr. č. 8